

Povzetek ugotovitev ob preverjanju 50 naključno izbranih bibliografskih zapisov v COBIB.SI

Na podlagi 44. člena in 47. člena Zakona o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01 in 96/02) je ugotavljanje usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za sodelovanje v vzajemni katalogizaciji v pristojnosti knjižničnega informacijskega servisa (IZUM) in nacionalne knjižnice (NUK). Kakovost bibliografskih in normativnih zapisov spremljajo za to pooblaščen strokovni delavci (revizorji), ki jih imenujeta NUK in IZUM. Ob tem se dvakrat letno preveri najmanj 50 naključno programsko izbranih bibliografskih zapisov in pripadajočih normativnih zapisov.

Naključni izbor ter preverjanje bibliografskih zapisov in pripadajočih normativnih zapisov smo izvedli 30. 7. 2012.

Med preverjenimi zapisi je bilo:

- 22 bibliografskih zapisov z večjimi napakami
- 20 bibliografskih zapisov z manjšimi napakami
- 8 bibliografskih zapisov ustrezne kakovosti

Kreatorji in zadnji redaktorji zapisov so bili osebno obveščeni o ugotovitvah revizorjev, v primeru večjih napak pa je bila obveščena tudi odgovorna oseba knjižnice.

V nadaljevanju sledijo ugotovitve NUK-ovih in IZUM-ovih revizorjev o najpogostejših napakah.

1 BIBLIOGRAFSKI ZAPISI

1.1 FORMALNA OBDELAVA

Za kakovost bibliografskih zapisov so odgovorni kreatorji in redaktorji. Redaktor mora pred shranjevanjem zapisa preveriti, ali so vsi podatki v skladu s katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC (delna redakcija zapisa ne zadostuje). Po redakciji zapisa redaktor prevzame odgovornost za kakovost celotnega zapisa, saj je popravljen oz. dopolnjen zapis viden in dosegljiv uporabnikom.

Iz zapisa mora biti jasno, za kakšno vrsto publikacije gre. Zapis mora biti narejen v ustrezni maski in mora vsebovati vsa obvezna polja in podpolja. Določiti je treba pravilno značnico (avtorsko, korporativno ali stvarno).

Posebej pozorni in natančni moramo biti pri prepisu podatkov s publikacije. Napačni in pomanjkljivi podatki ne zavajajo samo uporabnikov, temveč tudi katalogizatorje, ki zaradi tega kreirajo duplikate. Med pregledanimi bibliografskimi zapisi je bilo tudi tokrat nekaj takšnih, ki so bili ocenjeni z "večja napaka" prav zaradi napačnega ali pomanjkljivega prepisa podatkov o naslovu ali odgovornosti s publikacije. Podatkov, ki jih na publikaciji ni, v bibliografski zapis ne vnašamo. Izjemoma lahko podatke, ki jih nismo navedli v drugih območjih opisa, so pa pomembni in dopolnjujejo zapis, navedemo v območju opomb.

Pri kreiranju zapisov moramo upoštevati pravopisna pravila, ki veljajo za jezik publikacije, predpisano rabo ločil in velikih začetnic po standardih ISBD ter sprejete kratice oz. okrajšave. Prav tako v zapisu ne sme biti tipkarskih napak.

Pri poljih, ki vplivajo na obliko izpisa kataložnega listka, mora zaporedje podpolj ustrezati zaporedju podatkov, kot jih predpisujejo ISBD-ji.

Pri kreiranju bibliografskih zapisov lahko uporabljamo različne ukaze oz. metode, ki pospešijo proces dela (ukazi NEW/INCL, NEW/OCLC, NEW/NET idr. v segmentu COBISS2/Katalogizacija oz. metode Zapis / Prezemi zapis, Zapis / Priredi v nov zapis idr. v segmentu COBISS3/Katalogizacija). Vendar pa moramo biti pri uporabi teh ukazov ali metod pozorni, da prevzete zapise ustrezno popravimo oz. dopolnimo v skladu s slovenskimi katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC, odvečne podatke pa brišemo. Zapisov za serijske publikacije ne prevzemamo iz baze WorldCat, temveč iz baze ISSN.

V poljih bloka 2XX, 4XX in 5XX moramo biti pozorni na pravila o vnosu znakov za razvrščanje (\neq), s katerimi označimo podatke, ki se ne upoštevajo pri razvrščanju in iskanju. Znaka zmeraj nastopata v paru (pred podatkom, ki ga ne upoštevamo pri razvrščanju, in za njim skupaj s presledkom). Znakov za razvrščanje pa ne vnašamo v blok za opombe 3XX.

BLOK 0XX

Polje 010

Kadar je v zapisu več številc ISBN, jim v podpolju 010b dodamo ustrezno pojasnilo, ki ga navedemo brez okroglih oklepajev. Pojasnila ne navajamo pri 10-mestni in 13-mestni številki ISBN.

Posamezne skupine števk v številki ISBN ločimo z vezaji, tudi če publikaciji ni tako zapisano.

BLOK 1XX

Polje 100

Če katalogiziramo monografsko publikacijo, za katero je v podpolju 100b ustrezna koda *d* – *publikacija, zaključena ob izidu ali v enem koledarskem letu*, je vnos kode priporočljiv. Če je ustrezna katera koli druga koda, je vnos obvezen.

Letnica ali letnici in koda za oznako leta izida v podpoljih 100bc ali 100bcd se morajo ujemati z navedbo v podpolju 210d. Natančnejša navodila za vnos podatkov o letu izida so objavljena

na spletu. O ustrezni katalogizaciji videoposnetkov in glasbenih posnetkov je več napisano na spletni strani Komisije za katalogizacijo <http://www.nuk.uni-lj.si/infobib/index.php/vprasanja-komisiji/148-video>.

Polje 101

V podpolje 101a vnašamo kode za jezik besedila. V zapisih za večjezične publikacije se morajo kode za jezik v ponovljivem podpolju 101a ujemati z opombo o jeziku v polju 300.

V podpolje 101d vnašamo kode za jezik povzetka. Koda za jezik povzetka mora biti usklajena z navedbo povzetka v polju 320.

Pri muzikalijah priporočamo vnos kode za jezik stvarnega naslova v podpolje 101f.

Polje 102

Kadar publikacija izide v več državah, morajo biti kode v ponovljivem podpolju 102a usklajene z navedbo v polju 210.

Polje 105

Kodiranje ilustracij v podpolju 105a mora biti usklajeno z navedbami v podpolju 215c. Kadar publikacija vsebuje priloge (liste, ki niso vključeni v glavno zaporedje strani), mora biti kodiran podatek v podpolju 105a usklajen z navedbo v podpolju 215a.

Priporočamo vnos kode za zbornike v podpolje 105b.

Kodiranje kazala v podpolju 105e mora biti usklajeno z navedbo v polju 320.

Polje 123

Indikator v polju 123 označuje, ali je na enoti zabeleženo eno ali več meril. Kodirane podatke o merilu v obliki besedila vnesemo tudi v polje 206.

BLOK 2XX

Polje 200

Pri vnosu podatkov v polje 200 moramo biti še posebej pozorni na tipkarske napake in pravopis. Prav tako moramo biti pozorni na pravilni vrstni red podpolj.

Odgovornosti v podpoljih 200fg navajamo tako, kot so navedene na predlogi. Dvopičja ne prepisujemo.

Prvi podatek o odgovornosti navajamo v podpolju 200f.

Če podatek iz polja 200 ni naveden na prednostnem viru podatkov, ga navedemo v oglatih oklepajih. Po potrebi in v skladu s katalogizacijskimi pravili v polju 3XX navedemo tudi ustrezno opombo.

Podatka o ugotovljenem avtorstvu ne navajamo v polju 200 (navedemo ga v opombi v polju 300).

Polje 205

Podatek o izdaji navedemo v podpolju 205a, dodatno navedbo izdaje zapišemo v podpolju 205b.

Polje 215

Podatki v podpoljih 215ac se morajo ujemati s podatki v podpolju 105a.

V podpolju 215e navedemo neuvezane priloge oz. spremno gradivo, ki nima samostojnega naslova.

V podpolju 215d navajamo višino hrbta v centimetrih, zaokroženo navzgor.

V podpolja 215ihk vnašamo lokacijo sestavnega dela v viru oz. matični enoti.

Polje 225

Vrednost indikatorja v polju 225 je vedno 1.

Generične izraze za zbirke (če niso slovnično vezani z imenom) opremimo z znaki za razvrščanje (≠).

Kadar je na publikaciji oznaka zvezka, številke itd., jo v okrajšani obliki navedemo v podpolju 225v ter jo opremimo z znaki za razvrščanje (≠).

BLOK 3XX

Katere opombe so obvezne za posamezne vrste publikacij, je navedeno v posameznih standardih ISBD. Za obvezne opombe uporabljamo dogovorjene fraze in standardne okrajšave, če obstajajo. Obvezne opombe je treba navajati v poljih v bloku 3XX. Če za posamezno opombo ni določeno posebno polje, uporabimo polje 300 za splošno opombo. Opombe pišemo v slovenščini, izjema so le navedki. Na koncu opombe pike ne pišemo (pika stoji na koncu le, kadar se opomba konča z okrajšavo). Podatkov o avtorjih, ki so navedeni v polju 200, ne ponavljamo v bloku 3XX.

Polje 300

Kadar publikacija vsebuje besedilo v več jezikih, posamezne jezike navedemo v splošni opombi v polju 300.

Polje 320

V polje 320 vnašamo opombe o bibliografijah, kazalnih in povzetkih v opisovanem viru, ki jih navajamo s predpisanimi izrazi.

Polje 327

V polje 327 vnašamo le opombo o vsebini, druge opombe navajamo v drugih poljih bloka 3XX.

Polje 328

Če podatek o vrsti zaključenega dela ni naveden v polju 200, ga navedemo v opombi v podpolju 328a.

BLOK 5XX

V polja v bloku 5XX vnašamo variantne oblike naslovov s publikacij, ki jih nismo izbrali za stvarni naslov. Podatke vnesemo v ustrezna polja (npr. v polje 512 ovojni naslov, v polje 516 hrbtni naslov, v polje 540 dodatni naslov), opombo o variantnem naslovu pa je treba obvezno vnesti tudi v polje 300, pri čemer uporabimo predpisane fraze in okrajšave. S prvim indikatorjem pri poljih 5XX označimo, ali želimo dodatni vpis za variantni naslov. V večini primerov dodatni vpisi niso potrebni in je zato vrednost indikatorja "0". Pri navedbi variantnih naslovov moramo biti pozorni tudi na to, da jih ne navajamo po nepotrebem.

Polje 500

V zapisih za prevedena dela v podpolje 500a vnašamo izvirni naslov, v podpolje 500m pa jezik publikacije (tj. jezik prevoda). Podatek o izvirnem naslovu dela navedemo tudi v opombi v polju 300.

Polje 532

Kadar je na prvem mestu v stvarnem naslovu številka, jo v podpolju 532a izpišemo z besedo v jeziku publikacije. Vrednost indikatorjev v polju 532 mora biti v tem primeru "11".

BLOK 7XX

Polja 70X

Za prvega urednika zbornika, za katerega izdelamo glavni vpis pod stvarnim naslovom ali pod korporativno značnico, izdelamo dodatni vpis (1. indikator pri polju 702 ima vrednost 1).

Za mentorja diplomske naloge ne izdelamo dodatnega vpisa (1. indikator pri polju 702 ima vrednost 0).

Za režiserje in scenariste igranih filmov izdelamo dodatni vpis (1. indikator pri polju 702 ima vrednost 1).

Avtorje z alternativno odgovornostjo vnašamo v polje 701.

Polja 71X

Prvi indikator v poljih 71X označuje, ali je v podpolju 71Xa navedena institucija (korporacija) ali sestanek, zato moramo biti pri določitvi vrednosti indikatorja posebej pozorni.

Polje 856

Kadar je poleg tiskane verzije dela na spletu javno dostopno tudi celotno besedilo v elektronski verziji, v zapisu za tiskano verzijo dela v polju 856 navedemo spletni naslov elektronske verzije dela. Prvi indikator dobi vrednost 4, drugi pa vrednost 1.

1.2 VSEBINSKA OBDELAVA

Izrazov iz polj 600–609 ne ponavljamo v polju 610.

Osebnim imenom v polju 600 ne dodajamo oznak za dejavnosti, po katerih so te osebe najbolj znane.

V polju 607 ne navajamo zemljepisnih imen v podpolju 607y.

V podpolju 675c navedemo čim bolj natančen vrstilec za iskanje.

Pravilna oznaka tablic UDK v podpolju 675v je UDCMRF 2006.

2 NORMATIVNI ZAPISI

Katalogizatorji so ob kreiranju ali redigiranju bibliografskih zapisov v skladu s katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC dolžni kreirati ali redigirati tudi normativne zapise. Če katalogizator zaradi manjkajočega pooblastila sam ne more popraviti oz. dopolniti normativnega zapisa, mora na potrebno redakcijo opozoriti ali katalogizatorja s pooblastilom ali NUK oz. IZUM.

Za normativno točko dostopa izberemo obliko imena, po kateri je avtor najbolj znan ali jo največkrat uporablja pri izdajah svojih del v izvornem jeziku. Če je avtor objavil le eno delo, za normativno točko dostopa določimo obliko imena, ki jo je uporabil pri tem delu. Če avtor pri nadaljnjih objavah uporablja tudi druge oblike imena, se moramo v skladu s katalogizacijskimi pravili odločiti, katero ime bomo izbrali za normativno točko dostopa. Za

druge oblike imena izdelamo variantne točke dostopa. Če avtor uporablja začetnice oz. krajšave imena in izpisano obliko imena, dajemo prednost izpisani obliki.

Če se oblika imena avtorja na publikaciji razlikuje od oblike imena, ki je bila izbrana za normativno točko dostopa (polje 200), moramo v normativnem zapisu dodati variantno obliko imena s publikacije (polje 400). Variantne oblike imena je treba dodati tudi za dvojne priimke in za priimke, ki vsebujejo predpone.

Za vsako obliko imena (normativno točko dostopa in variantno točko dostopa ali variantne točke dostopa) moramo navesti vir, v katerem se ime pojavlja (polje 810). Kadar oblika imena, navedena v polju 200 ali 400, ni vpisana v podpolju 810a, jo navedemo v podpolju 810b.

Pripravili:

Irena Kavčič
Brigita Farkaš